

Kanui nga wahi kua tonoa kia ata tirohia marikatia te ahua o te whenua i wariutia notemea i runga i te hanganga he peeke arai i te waipuke ka riro e "rua-toru" ki te taha ki te awa a "kotahi-toru" ki te taha ora, na reira i tika ai kia ata tirohia ano tenei ahua a ka whakaiti iho i te reiti, a te Rewa Poari, a raua tahi ranei.

Tetahi tu whenua i tonoa kia kua hei reititia ko nga whenua repo e kitea tonutia atu ana te kore hua mai o aua wahi (Un-productive).

Tenei hoki etahi wahi i kitea he tauranga waka, he ana tupapaku no mua iho, a kua tonoa kia kore e reititia i raro ano i te ture.

Ko etahi o nga whenua kua utua a katoa, tetahi wahi ranei o nga reiti engari kaore tahi he whakaaturanga na wai ma na wai ranei i utu aua wahi i utua nei. Ko etahi reiti i utua ki te tari engari tera pea kaore i whakamaramatia ki whea te taunga mo aua moni i utua, na reira ka whaka haeretia e te tari ki runga i tana i mahara ai kia peratia, otira no te taenga ki te wa i tono ai etahi wahi o aua reiti i raro i taua ingoa kotahi, ka kitea kua taumaha rawa, katahi ka hoki whakamuri te whakaaro ki te wa i utua ai nga moni ki te tari, ka kitea te taumaha, ka waiho hei raruraru, na reira ka mahara te komiti he mea tika kia tohutohu atu ki te iwi, ina utu moni ki aua tari me ata whakaatu i te wahi e utua ana me te tango mai ano i te rihiti, kia ngawari ai nga tirohanga a muri ake nei. Kanui nga rihiti whai-tikanga kei etahi o tatou mo enei ahuatanga.

Etahi mea i ata kitea te whai-tikanga o roto ko nga "Tono Reiti" (Rate Demands) e tika ana kia ata puritia, notemea kei kona nga putanga o nga tono he, mehemea kei te he te takoto o nga "Rouru Reiti", a kua hei waiho noatia iho, engari me whakahe i taua wa ano kia tere ai te haere tika o nga reiti ka kore e pororaru.

E tino whakaae ana hoki te komiti ko nga reiti kei te taumaha rawa atu, notemea e tika ana tenei ki ko nga wariutanga e tu nei inaianei i timataina mai i te tau 1919, ara i te wa i tino piki ai te utu o te whenua, na reira e tika ana kia timataina houhia he warui hou, notemea kua tino kitea te tupuhi o nga ahuatanga katoa e taumaha nei ki runga i Te Tominiana.

E tino mihi ana hoki Te Komiti kia A. T. Ngata mo te taenga mai o nga "Whaere" (files) katoa o roto o Heretaunga nei i te timatanga mai o te Kooti Whenua Maori tae mai ki tenei ra a na te taaringa roa, te kite hoki etahi.

E whakamihi ana hoki Te Komiti me Te Iwi katoa kia Mr Robert Connop o Te Tari Whenua mo tona pai ki te whakamarama i ona files me tona tu-a-rangatira, kaha hoki ki te arahi i Te Komiti me te Iwi ki runga i te ara e tika ana. Timata mai i tona taenga mai Aperira 26, tae noa ki tona hokianga atu Mei 20 onga ra mahi tonu ia a mutu noa.

Kanui te mihi o Te Komiti ki tenei tangata. Nga tumanako nui atu, kia penei a tatou tamariki i nga Tari, kia manaakitia ai ratou, kei riro ke nga manaaki ki etahi atu penei me tenei tangata pai ara a Robert Connop.